

Testningen av uppgifter i kritisk läsförståelse 2012–2013

Materialet

- ◆ Allt gjordes med papper och penna
- ◆ Vi skickade ut 5 olika testserier och enkäter till lärare och studerande
- ◆ 6 gymnasier deltog i testningen (äidinkieli: 9)
- ◆ Vuxengymnasierna kunde inte ställa upp

- ◆ Vi fick in 213 texter (äidinkieli: 718)
- ◆ 193 elevenkäter
- ◆ 7 lärarenkäter

Uppgiften i kritisk läsförståelse

- ◆ Mera material och heterogent material: olika slags källor, relevant och irrelevant information, också vilseledande texter, brokigare språk
- ◆ En självständigare arbetsprocess: fokus på examinandens förmåga att självständigt avgöra vad som är relevant, ändamålsenlig och tillförlitlig information

Uppgifterna var förankrade i LPG 2003

- ◆ **Aktivt medborgarskap och entrepenörskap**
- ◆ **Hälsa och trygghet**
- ◆ **Hållbar utveckling**
- ◆ **Kulturell identitet och kulturkänedom**
- ◆ **Teknologi och samhälle**
- ◆ **Informations- och mediekunskap**

- ◆ **Epik och medietexter (MO 2)**
- ◆ **Textens makt (MO 6)**

Ganska mycket material...

- ◆ Hufvudstadsbladet: Superstormen Sandy drar över USA:s östkust (artikel)
- ◆ Aftonbladet: Bon Jovis hem förstört (notis)
- ◆ Dagens Industri: Europabörserna: Sandy avskräcker (artikel)
- ◆ Hufvudstadsbladet: Sandy stoppade Elops hemresa från New York (FNB-notis)
- ◆ Metro: Dödsoffren som hamnat i skuggan av Sandy (artikel)
- ◆ Vasabladet: Österbottningar i New York berättar (artikel)
- ◆ Bildmaterial (nyhetsbild och bluffbilder från stormen Sandy)

Kritiska reaktioner (både lärare och studerande)

- ◆ Allmänbildning (begreppet + svårigheten att mäta)
- ◆ Behovet av tid
- ◆ Materialmängden
- ◆ Tydlig skillnad mellan textkompetensprovet och essäprovet
- ◆ Enskilda uppgifter och formuleringar
- ◆ Digitaliseringen

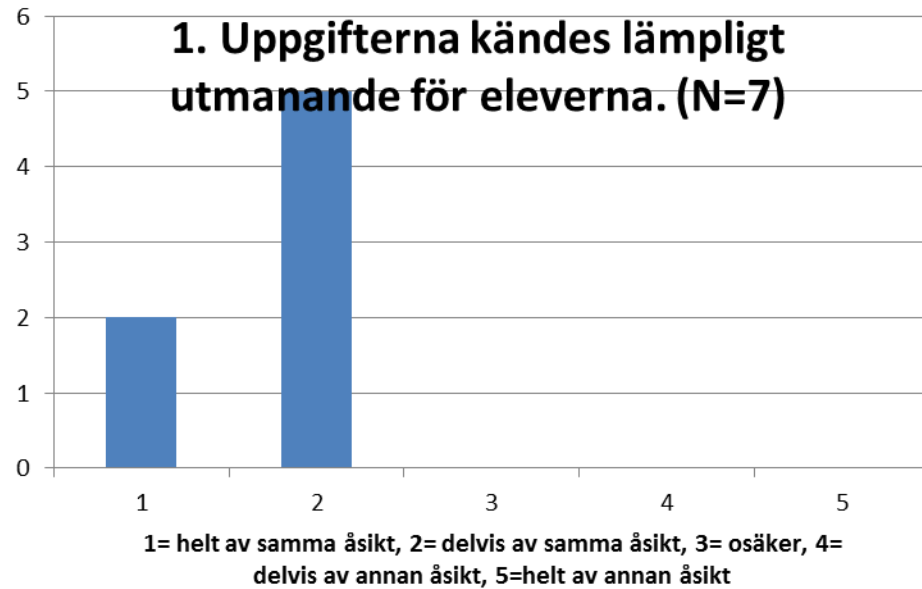
Positiva reaktioner (både lärare och studerande):

- ◆ Allmänt positiv inställning
- ◆ Uppgifterna berikar textkompetensprovet
- ◆ Förmågan att hantera information och förmågan att bedöma informationens tillförlitlighet är viktiga färdigheter i dagens värld
- ◆ Aktuellt material
- ◆ Nya utmaningar
- ◆ Enskilda uppgifter fungerade bättre

Lärarnas synpunkter

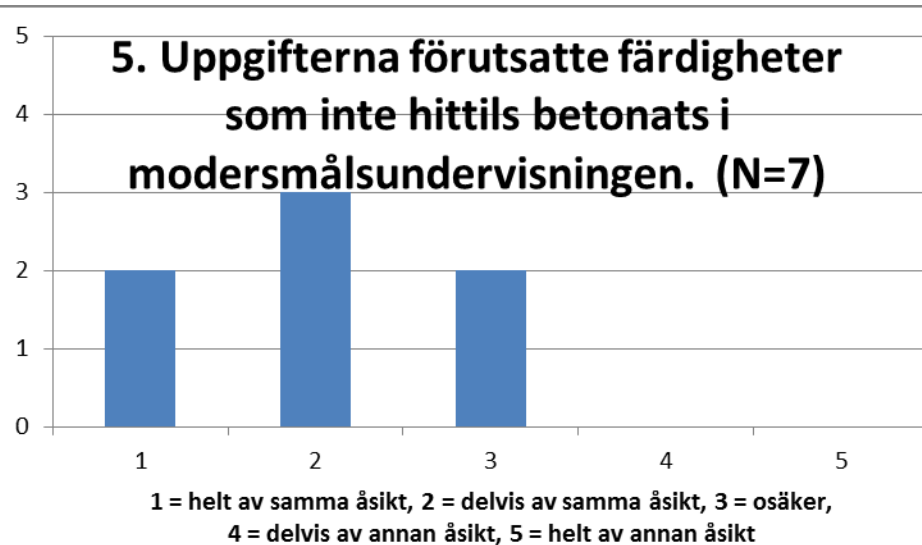
1. Uppgifterna kändes lämpligt utmanande för eleverna. (N=7)

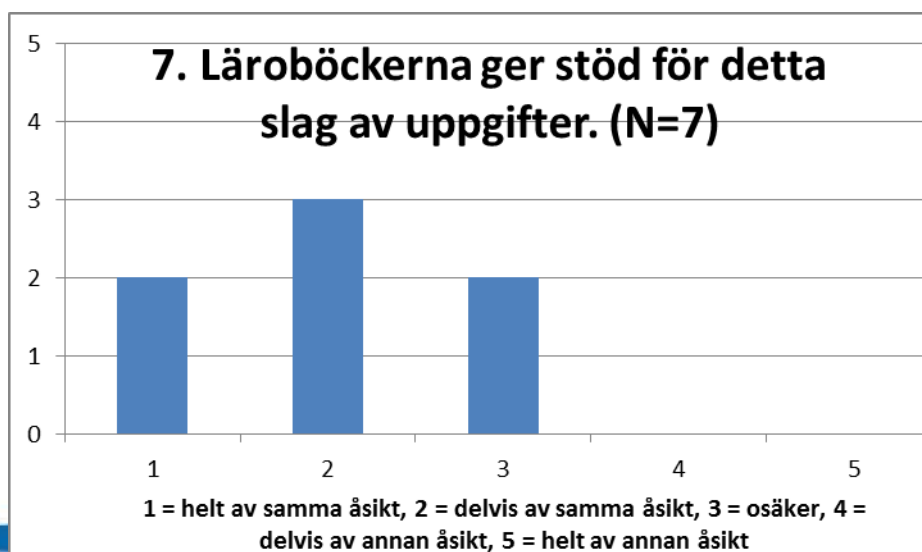
2. Uppgifterna var intressanta. (N=7)

5. Uppgifterna förutsatte färdigheter som inte hittills betonats i modersmålsundervisningen. (N=7)

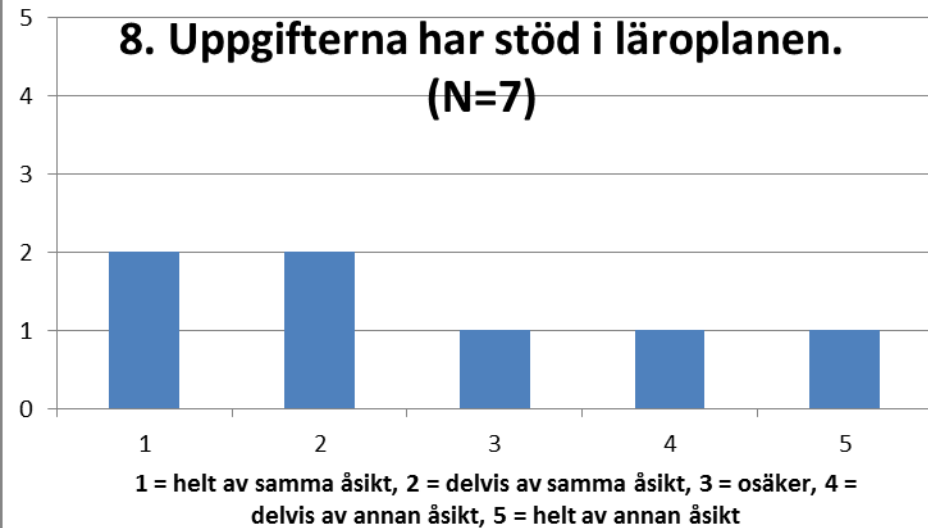

7. Läroböckerna ger stöd för detta slag av uppgifter. (N=7)

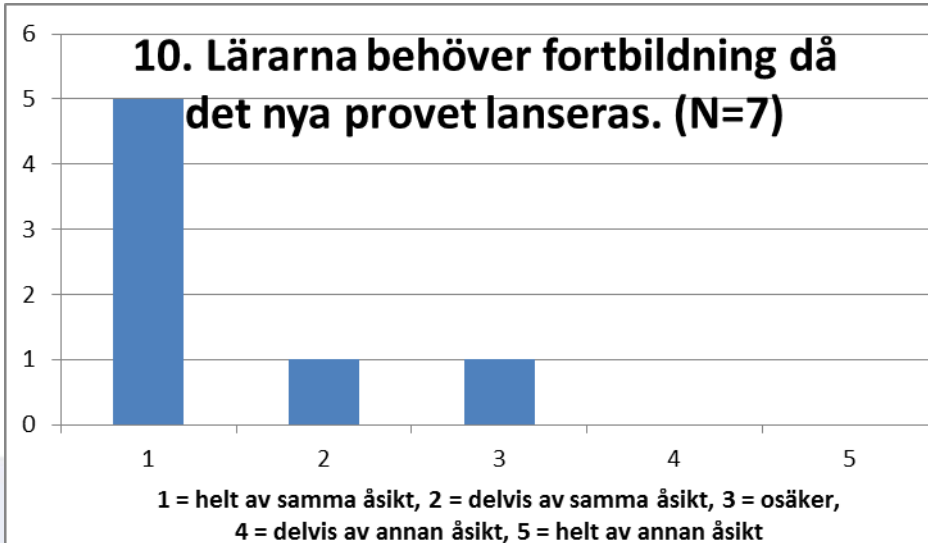
8. Uppgifterna har stöd i läroplanen. (N=7)

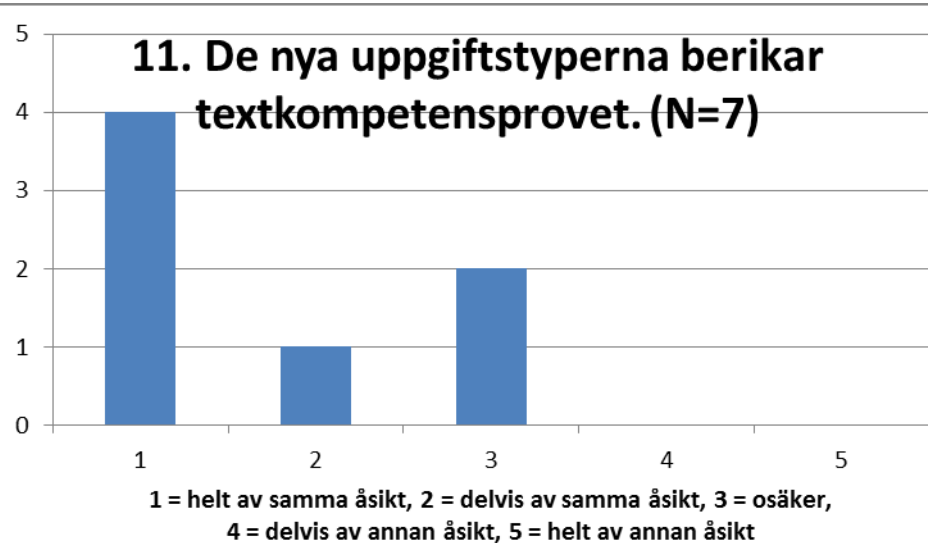
9. Det kommer att bli svårt att bedöma detta slag av uppgifter. (N=7)

10. Lärarna behöver fortbildning då det nya provet lanseras. (N=7)

11. De nya uppgiftstyperna berikar textkompetensprovet. (N=7)

Abiturienterna var huvudsakligen positiva

”Jag tycker att det är en mycket bra idé! Jag har faktiskt själv hoppats på att en sådan ändring skulle ske.”

”Låter bra men gränsen mellan essä och textkompetens blir diffus?”

”Det är en bra idé. Tycker själv att det finns alltför lite sånt. Synd att det inte påverkar mig.”

”Bedömning av informationens tillförlitlighet - absolut. Detta bör ingå. Det är en livsviktig kunskap i det moderna internetsamhället. Allmänbildning är dock svårt att definiera exakt.”

...men också kritiska

”Varför utveckla? Den fungerar ju bra som den är! (Inte för att vara konservativ, men det är ju inget fel med det nuvarande kompetensprovet. Det här gör det bara krångligt. Känns löjligt att förnya...)”

”Efter att jag har fått ett smakprov på vad det nya går ut på kan jag ärligt konstatera att jag gillade det gamla bättre. Det var svårt att förstå hur man skall gå till väga och det överflödiga materialet förvirrade mig.”

”Använd helst inte bloggtexter, sämre språk. Vad händer med dikter/noveller?”

”Konstigt sätt att mäta allmänbildning.”

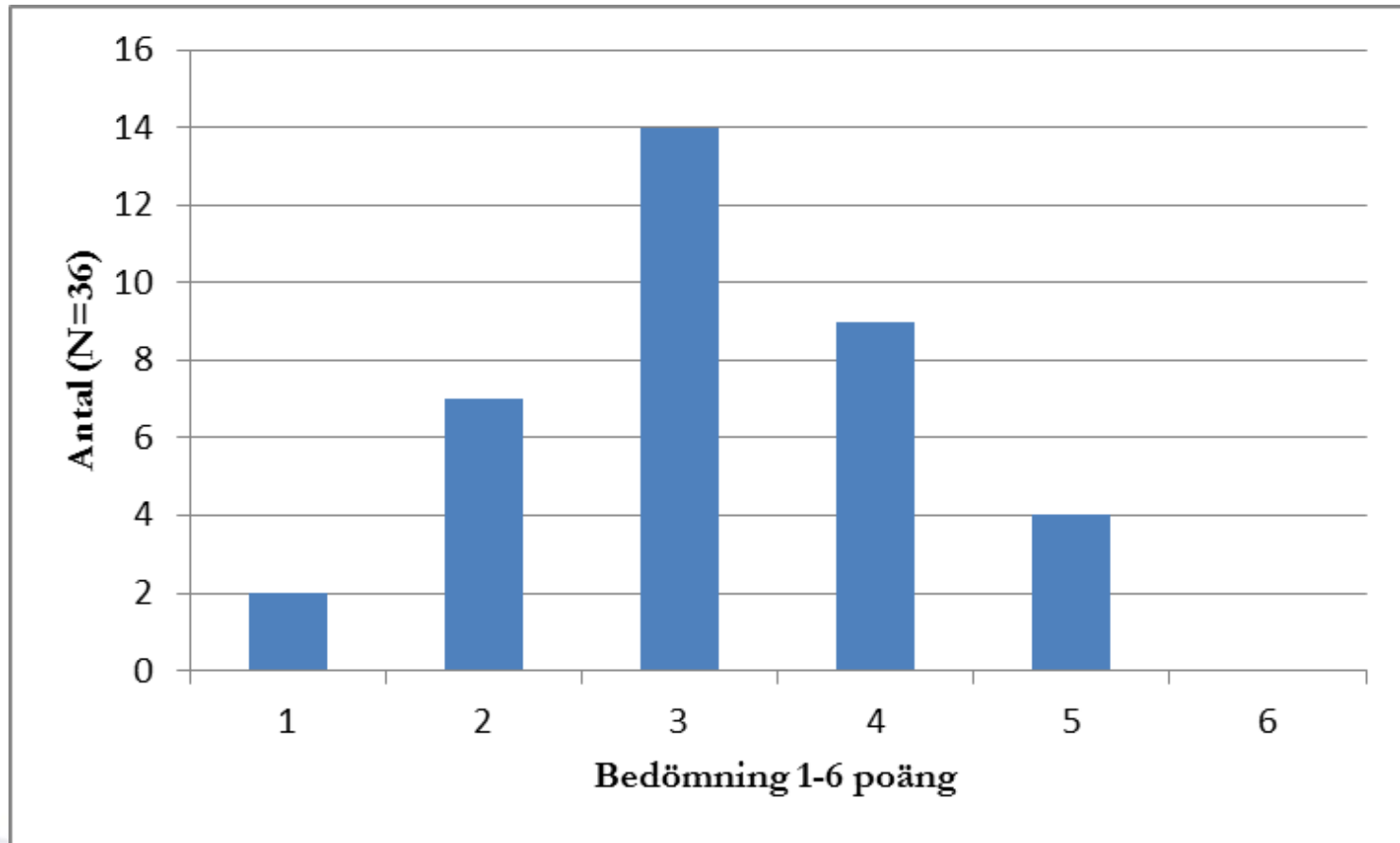
Tre lyckade uppgifter

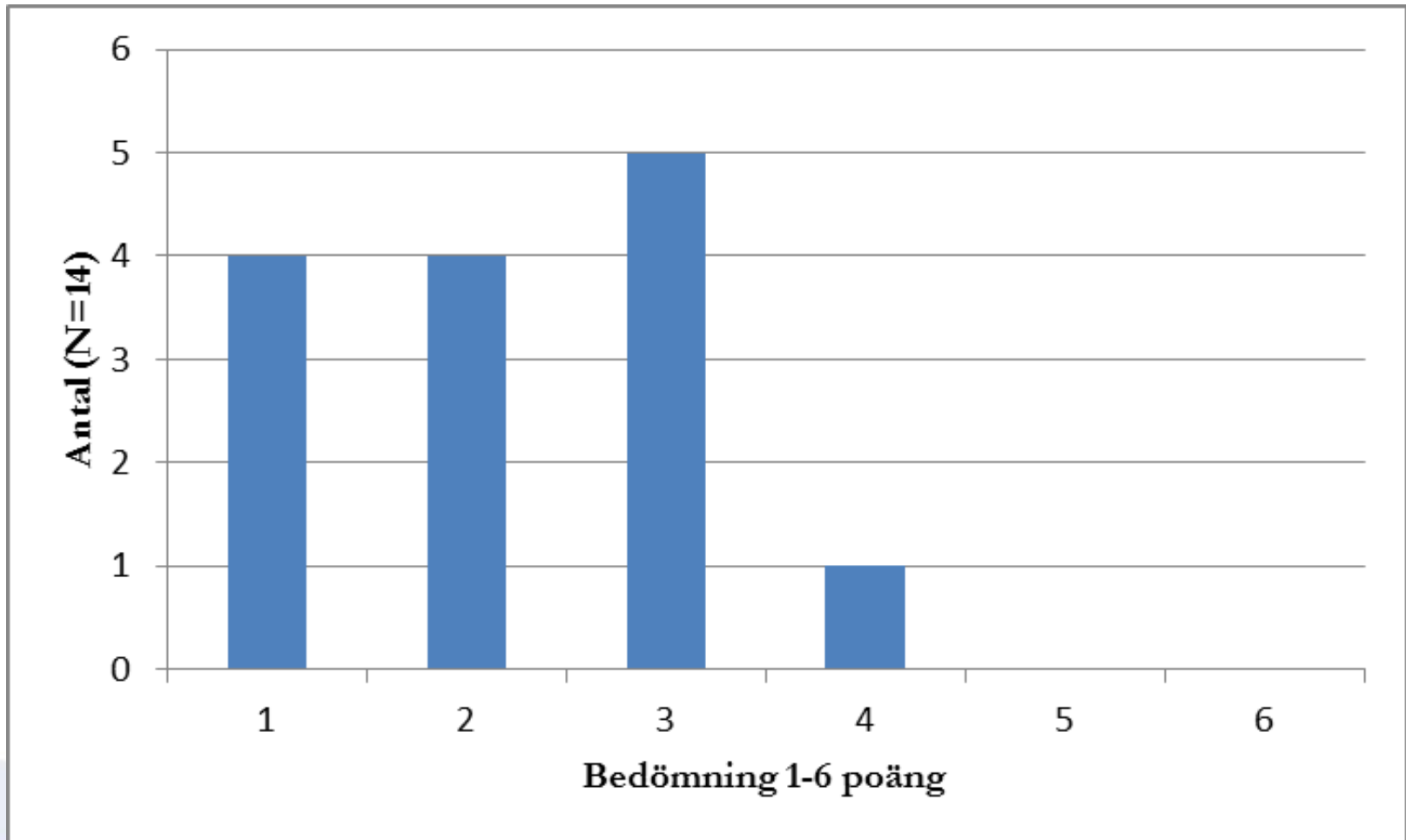
- ◆ **MB2. Läs texterna om energidrycker. Vilken text eller vilka texter är minst pålitlig som informationskälla? Motivera.**
- ◆ **ME1. Kan man avgöra hur bra en bok är utifrån omdömen på ett webbforum? Stöd dig på materialet.**
- ◆ **MA1. Välj tre av artiklarna om stormen Sandy och rangordna dem i viktighetsordning utifrån den information de tar upp. Argumentera för dina val.**

Vad kännetecknade lyckade uppgifter?

- ◆ Tydligt fokus på information / kritisk läsning
- ◆ Fungerade som mätare på färdigheter
- ◆ Många valde uppgiften
- ◆ Redig uppgift → rediga texter
- ◆ Bedömningen förhållandevis oproblematisk
- ◆ Materialet lagom komplext och inte alltför omfattande
- ◆ Tiden räckte till att skriva ett gott svar
- ◆ Analytisk (inte diskuterande)

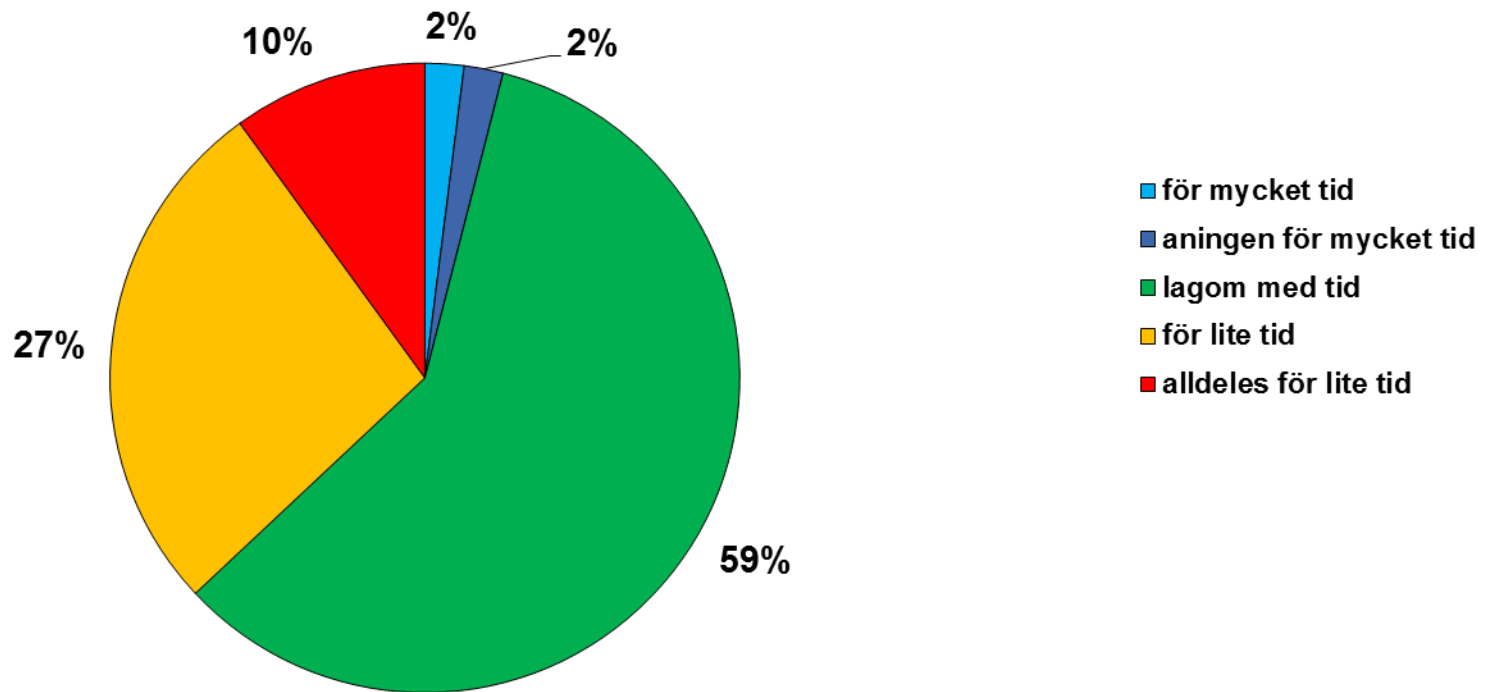

Exempel på uppgifter som kunde utvecklas

- ◆ MD3 Analysera den bild av Finland som de två webbplatserna ger.
- ◆ MC1. Är Tintin böckerna rasistiska enligt materialet?
- ◆ MA2. Analysera nyhetsrapporteringen kring stormen Sandy. Vilka val har journalisterna gjort?
- ◆ MA3. Vilken funktion har enskilda personers upplevelser i tidningarnas rapportering om Sandy?
- ◆ ME3. Vad berättar reklam om det historiska och kulturella sammanhang där den skapats? Utgå från reklambilderna för bananer.

Hade du tillräckligt med tid?

Behovet av tid

- ◆ **Variationen 40–180 minuter, en del hade behövt mera tid**
- ◆ **Behovet av tid varierade stort mellan olika uppgifter, t.ex.**
- ◆ **MA1. Välj tre av artiklarna om stormen Sandy och rangordna dem i viktighetsordning utifrån den information de tar upp. Argumentera för dina val. (genomsnitt 102 min., variation 40–180 min.)**
- ◆ **MD3. Analysera den bild av Finland som de två webbplatserna ger. (genomsnitt 78 min., variation 55 –120 min.)**

Kan abiturienterna läsa kritiskt?

Ja, men ojämnt

Vad är information? Tillförlitlig information? Begrepp?

Mediekunskap? Nyansering?

Mod & självreflektion?

Och var står vi nu?

- ◆ Beslut & linjedragningar på kommande
- ◆ Den nya uppgiften utmanar den nuvarande provstrukturen
- ◆ Digitaliseringen skapar nya möjligheter
- ◆ Provet fortfarande tudelat: läsning och skrivning
- ◆ Skönlitteraturens position
- ◆ Profilerings av modersmålsprovet
- ◆ Är den nuvarande provformen ändamålsenlig?

Exempel

”Artikeln är också pålitlig för där finns källförtäckning som är Österbottens Tidning 18.4.2009.”

”När det kommer till information om energidrycker gäller det att vara kritisk till informationskällan. Speciellt om informationen i fråga är hämtad från nätet.”

Exempel

”Det första intrycket skall fånga uppmärksamheten hos en boksökare och det gör webbsidan enkelt genom att lägga recensionerna som talar varmt om boken först. Recensionerna följer dock kronologisk ordning men det är ju inga problem att ändra datum i dagens IT-samhälle.”

Exempel

”Run Go” ger inte namnet på skribenten till informationstexten om vätskebalans och energidrycker. Läsaren har på grund av osynlig skribent en orsak till att förhålla sig kritisk gentemot saktexten. Dessutom får läsaren sväva i ovisshet beträffande identiteten för ”Run Go”. Information om vad ”Run Go” är för typ av organisation får inte läsaren av artikeln. Därför kan läsaren ana ugglor i mossan angående textens pålitlighet.

Exempel

”De övriga texterna, till exempel artikeln ur Runner’s World och Livsmedelverket är baserade på undersökningar, studier och fakta, och ger mer trovärdighet och ett större perspektiv.”

”En bra informationskälla är en källa som återger fakta utan att generalisera eller vinkla informationen med syfte att få en produkt såld eller något dylikt. Vi ger stor tillit till våra forskare och journalister, men det innebär inte att vi kan lita på allt de påstår.”

Exempel

”Det finns många sätt att se om informationen i en text är pålitlig eller inte. För det första så måste man se var källan är tagen ifrån. Om det inte finns någon så måste man bara m.h.a. textens argument få fram om den är pålitlig. T.ex. om det inte finns något motargument för argumentet så kanske skribenten lämnar bort de dåliga sidorna för att exempelvis sälja en produkt.”